

Marzena Szmyt

Opatowice, st. 35, gm. Radziejów
Kujawski, woj. włocławskie, AZP
48-43/186

Informator Archeologiczny : badania 31, 43-44

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego i Muzeum Zamkowym w Malborku.

Badania będą kontynuowane.

Nielisz, st. 8 i 11, gm. loco, woj. zamojskie - patrz: okres nowożytny

Nowy Dworek, st. 7, gm. Świebodzin, woj. zielonogórskie - patrz: wczesne średniowiecze

OPATOWICE, st. 35, gm. Radziejów Kujawski, woj. włocławskie, AZP 48-43/186

- osada kultury pucharów lejkowatych (neolit, faza V)
- osada kultury amfor kulistych (neolit, faza IIIa)
- obozowisko kultury niemeńskiej (neolit)
- ślady osadnictwa kultury ceramiki sznurowej (neolit)
- osada kultury iwieńskiej (wczesna epoka brązu)
- osada kultury mierzanowickiej (wczesna epoka brązu)
- ślady osadnictwa z późnego średniowiecza
- ślady osadnictwa nowożytnego

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr Marzenę Szmyt (Zakład Prahistorii Polski Instytutu Prahistorii oraz Instytut Wschodni Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Finansowane przez Wojewodę Włocławskiego oraz Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Czwarty sezon badań. Przebadano powierzchnię 2 arów.

Założono 8 wykopów o wymiarach 5 x 5 m każdy, które ulokowano między dwoma ciągami starszych wykopów — I i II oraz V i VI. Łącznie w trakcie czterech sezonów zbadano 5,10 ara).

Prace prowadzono w obrębie uchwyconej wcześniej w wykopach I i V strefy występowania bruku morenowego, w granicach którego odnotowano zarówno wziemne obiekty pradziejowe (ludności kultury pucharów lejkowatych i kultury amfor kulistych), jak też artefakty (wytwory i półwytwory kamienne, ceramikę). Sygnalizowało to możliwość eksploatacji surowców kamiennych występujących w bruku morenowym w dobie późnego i schyłkowego neolitu. Tegoroczne badania miały na celu weryfikację tej hipotezy oraz określenie zasięgu bruku. Odsłonięto 64 obiekty nieruchome, w tym 51 dołków posłupowych, 11 jam, palenisko nowożytnie i obiekt, który stanowi raczej przegłębienie gleby kopalnej. Część jam można wstępnie określić jako wybierzyska. Zarejestrowano ponad 600 fragmentów ceramiki kultury pucharów lejkowatych z fazy V i ponad 650 kultury amfor kulistych z fazy IIIa. Odkryto również niewielki zbiór (blisko 50 sztuk) wyrobów krzemiennych (w tym fragment siekierki z krzemienia świeciechowskiego) i kamiennych, jak też niezliczoną ilość polepy i kości. Rozpoznano strefę występowania bruku morenowego, zamykającą się w zachodniej części wykopów (XVII, XVIII, XIX, XX, XXII, XXIV), tylko wykopy XXI i XXII znajdowały się poza jej zasięgiem. Kamienie tworzące bruk miały zróżnicowane rozmiary — od okazów o średnicy kilku centymetrów do ponad 0,5 metra. Bruk znajdował się bezpośrednio pod glebą orną — jego strop odsłaniany był najczęściej na poziomie 25-30 cm od powierzchni współczesnej. Pobrano liczne próbki surowca do badań petrograficznych. W chwili obecnej potwierdzona wydaje się hipoteza, że dla ludności zamieszkującej na obszarze stanowiska 35, a może i dla mieszkańców pozostałych osiedli lokowanych na Wzgórzu Prokopiaka, strefa bruku morenowego stanowiła poważne (główne?) źródło zaopatrzenia w surowiec kamienny. Dotyczy to zarówno ludności kultury pucharów lejkowatych (jedynie z reprezentowanej na stanowisku fazy V?), jak i kultury amfor kulistych (z fazy IIIa). Przypomnijmy, iż na kilku innych stanowiskach (np. 7, 42 i in.) zarejestrowano przejawy przydomowej przetwórczości kamieniarskiej. Tegoroczne badania dostarczyły nowych informacji o surowcowym zapleczu późnoneolitycznych grup ludzkich zamieszkujących wzgórze opatowickie.

Materiały zostały złożone w Zakładzie Prahistorii Polski Instytutu Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Dokumentacja przechowywana jest w archiwum Konserwatora Badań Archeologicznych we Włocławku oraz w Zakładzie Prahistorii Polski Instytutu Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Wyniki badań będą opublikowane.
Badania będą kontynuowane.

OPATÓW, st. 1, „Żmigród”, woj. tarnobrzeskie, AZP 87-70/1

- osada kultury pucharów lejkowatych (neolit)
- osada kultury mierzanowickiej (wczesna epoka brązu)
- osada wczesnośredniowieczna (XI (X/XI)-XIII w.)
- domniemane grodzisko z wczesnego średniowiecza (XII-XIII w.)

Weryfikacyjno-sondażowe badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Marka Florka (Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie, PSOZ Tarnobrzeg). Finansowane przez Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Warszawie. Trzeci sezon badań (pierwszy po 1966 r.). Przebadano powierzchnię 22 m².

Zastosowano metodę wierceń (30 otworów o głębokości do 3 m) oraz sondaży kontrolnych (3 sondaże).

Tak zwany Żmigród w Opatowie to cypel o powierzchni około 1 ha położony po północnej stronie doliny Opatówki, w sąsiedztwie obecnego klasztoru o.o. bernardynów. W miejscu tym miał się znajdować wczesnośredniowieczny gród i wzniesiony w XI w. kościół Najświętszej Maryi Panny. Przeprowadzone dotychczas badania (J. Gąssowski w 1953 r. i J. Kuczyński w 1966 r.) potwierdziły istnienie osadnictwa z XI-XIII w., natomiast jeśli chodzi o funkcjonowanie tu umocnień obronnych, ich wyniki były sprzeczne. Celem obecnych badań była weryfikacja wyników prac wcześniejszych, przede wszystkim potwierdzenie bądź wykluczenie hipotezy o istnieniu na Żmigrodzie wczesnośredniowiecznego grodu. Odkryto kilkanaście obiektów ziemnych o różnym charakterze (jamy, rów, paleniska) oraz pozyskano zbiór ponad 1200 fragmentów ceramiki, kilkanaście przedmiotów metalowych, bryłki żużla i szlaki szklanej oraz kilkaset kości zwierzęcych. Wyróżniono 4 fazy chronologiczno-funkcjonalne użytkowania cypla Żmigrodu. Faza I — osadnictwo pradziejowe z dwiema podfazami: Ia — osadnictwo kultury pucharów lejkowatych, Ib — osadnictwo kultury mierzanowickiej; faza II — osada wczesnośredniowieczna (XI (X/XI) -XIII w.) z trzema podfazami: IIa — do połowy XII w., IIb — 2 połowa XII-połowa XIII w., IIc — 2 połowa XIII w.; faza III — likwidacja (zniszczenie) osady i niwelacja terenu cypla (koniec XIII w.); faza IV — użytkowanie rolnicze terenu Żmigrodu (XIV-XX w.).

Nie natrafiono na żadne struktury, które można by jednoznacznie bądź tylko z dużym prawdopodobieństwem uznać za pozostałości drewnianych lub drewniano-ziemnych umocnień obronnych, co w zasadzie wyklucza hipotezę o funkcjonowaniu w tym miejscu grodu.

Materiały przechowywane są w Muzeum Okręgowym w Sandomierzu.

Badania zakończono.

PARCHATKA, st. 12, gm. Kazimierz Dolny, woj. lubelskie, AZP 74-76/60

- osada kultury pucharów lejkowatych (neolit)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr Jolantę Nogaj-Chachaj. Finansowane przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej i PSOZ. Czwarty sezon badań. Przebadano powierzchnię 97 m².

Badaniami objęto teren bezpośrednio przylegający do obszaru, na którym przeprowadzono prace sondażowe w latach 1987-1989. W sezonie 1997 założono wykopy o w najbardziej zagrożonych zniszczeniami częściach stanowiska. Badania wykopaliskowe zostały uzupełnione wierceniami geologicznymi, których wyniki posłużą do rekonstrukcji pierwotnej powierzchni stanowiska.

Odkryto 3 obiekty, których stropy zarejestrowano na głębokości 25 do 35 cm od powierzchni ziemi. Wypełniska obiektów występowały bezpośrednio w żółtym lessie calcowym. W badanej części stanowiska brakuje prawdopodobnie około 1 do 1,5 m ziemi, która została zepchnięta do wąwozu w trakcie budowy wyciągu. Duże odległości pomiędzy odkrytymi obiektami wskazują na to, że zachowały się jedynie obiekty najgłębsze, zaś wszystkie płytsze jamy kultury pucharów lejkowatych zostały prawdopodobnie zniszczone. Obiekt I/97, o wymiarach 91 x 93 cm, w stropie miał kształt ko-